

Apuripäivästä jona jous 10 päivää

Suokra-wälikirja.

Omiistamansi Kantalan kartanoon Suopäisten
 pitäjän Kantalan kylässä kuuluvaan Suopäisten
 torppaan esau taten ajultakki Kalpio Hii.
 kumpojen Suopäisten seuravilla ehdoilla:

1.6. Suokra-aita on 10 vuotta, alkaen Maalis kuun 14 päivästä vuonna 1904
 jolloin suokramies jaa ottaa tilan haltuunsa. Suokramies luetaan samasta päivästä.

2.0. Torppa annetaan vuokralle rakennuksineen, tiluksineen niin kummosa, kuin se toimitettavassa
 tulokatselmuksesta havaitaan olevan.

3.0. Yllä olevasta torppasta suoritetaan torppari vuosittain kartanoon vecon:

a) rahasta:

b) luomuksia: voita, lanttoja, marjoja y. m., kaikki verokappaleet täysilautoista ja moitteetonta tavaraa,
 kuten alla seuraav: yksi (1) kile villaa yksi (1) pöytälinen sekä
kuusi taulua (6) litraa juolajaa yksi (1) litra ma-
rikasta yksi (1) amprari yksi (1) kivi, kolme
(3) syltä vedettä halkoja Ramppakon takaa

Kaikki yllä mainitut pitää olla täysin suoritettuna ennen Tuomaan päivää.

c) päivätöissä omassa ruu'assaan: 1.0) viikkopäiviä. Joka viikko kesä (2) hevospäivää
~~muuttopäivää~~ ympäri vuoden. Hevospäivien ajemasta otetaan jalkapäiviä, jolloin 2 hevos-
 päivästä on tehtävä 3 jalkapäivää, silloin, jos torpparin hevonen joskus on niin voinaton ja huono, että
 katkotaan sen, ei voi olla parissa toisten torpparien eli talon hevosien kanssa. 2.0) matkapäiviä. Vuoden
 kuluessa matkoja: 1 kerta joulukuuta matkaa tahi lyhyttä päivää.
 Jos matkoja ei ole tehtävänä, on matkapäivät suoritettavat hevospäivästä niinkuin muuttu veropäivät, ja on
 niitä tehtävä milloin talosta määrätään. 3.0) apupäiviä. Suurella ~~apupäivien~~ työssä ja 10
 apupäivää jalkain, joita jalkapäiviä työn laadun mukaan täysivoimainen nainenkin voi suorittaa. Millöin
 tarve waatii olkoon isännällä oikensa kutsua useampiakin apupäiväläisiä yllämainituista torppasta. Apupäiviä
 tehdään viikköäkin y. m. työssä Karttunenpoijan kunnankemiseen
kolme (3) hevospäivää vedessä

4.0) Työpäivän pituus on lokakuun 1 päivästä huhtikuun 1 päi-
vään noin kello 6:ta aamulla samaan aikaan illalla,
ja jällellä olevana vuoden aikana kello 5:ta 8 illalla
 lukuunottamatta ruotalomat, joita on kartanon hallinnon määrätysten mukaan yllä kuun lokakuun ja
huhtikuun kuun välisenä aikana, mutta katji jällellä olevan vuoden aikana, kestäen suuruisloma 1
 tunnin sekä päivällisloma 1 tunnin ajan.

S u o m. ! Kaikista ylläolevista päivätyistä olkoon huomantettu, että ne ylläosanomisen uhalla ilman
 laillista muuttopäivää, ovat kiertelemisittä ja rehellisesti täytettävät, ja olkoon niiden suhteen vielä huomau-
 tettu, että torpparin pitää aina heti totella käskyä työhön, eikä ilman ilmoitettua estettä pois jäädä. Ilmoitta-
 mattomasta pois jäämisestä sakotetaan torpparia 1 päivätyöllä joka kerralta. Vielä pitää torpparin lähettää
 työhön sellaista väkää ja hevosia, joilla on voimaa ja halua päivätyitten täyttämiseen, etteivät ole häiriöksi ja
 esteeksi muille työsä. Jos torpparin bevoosta tarvitaan pariin kartanoni eli muiden torpparien bevoosten kanssa
 mihiin ajoon tahaista, niin sitä ei saa kieltää. Jos torppari laittaa uppuislaisten eli muuten kelvottoman väi-
 voatyöläisen, jota isäntä ei voi täydellä hyödyksi, lähetetään se takaisin ja on torpparin itse tulnava työhön eli
 hantittava toinen päivätyöläinen. Työsä pitää torpparilla itsellään oleman kaikki työ- ja ajokalut ja pitää ne
 ehdottomasti oleman sellaisia, kuin kartanonkin kalut eli muuten isännän hyväksymät. Jos päivätyistä anne-

taan todistusekspertit, ovat ne aina niitä jaettaessa perittävät, ja jos ei niin tehtäin, on päivätyö menetetty ilmeisesti. Jos jano työhön tulonijasta tuodaan torppaan käsillä, että se sieltä viidään toiseen läheisempään torppaan, on se käsky aina täytettävä ja sen laimuluomuksesta jalkoon torppari jalkoa yhden päivätyön joka kerralta. Niinään aiettamia työnjohtajia ja erumiehiä, ovat ne keitä tabansa, on aina ja joka paikassa ehdot tomansti toteltava, josta erittäin varoitetaan.

5.o). Pitää täydellisesti kunnossia, paitsi kaikkien omien piirienä ympäri olevat aidat ja omilla mail laan olevia ajia

Alta- ja ojitusvelvollisuuksien täyttämistä on katkelmuslautakunnan päätöstä ja arvioimista täysin seuratava.

6.o). Ilmoitot ja palovakuutusmaksot. Torppari vastaa kaikista torppasta ja torpan väestä menneistä maksuista ja ilmoitustoista, ovatpa ne mitkä nimellisiä tabansa, näiden joukossa myös palovakuutusmaksuista. Palovakuutuksesta pitää isäntä huolen, ja kustakin rakennuksesta määrätään erittäin puuaineen ja erittäin muiden aineiden ja työn arvo. Jos joku rakennus torppasta palaa, nostaa isäntä palovakuutussummaa ja pidättää siitä itselleen puuaineen osan ja loppu jää torpparille, joka on edesvastantuksessa muiden rakennusten laittamisesta täyteen kuntoon palaneen sijaan. Jos uusi rakennus tarvitaan entistä suurempi, olkoon torppari velvollinen sennoisten rakentamaan, olipa entinen palanut tai vanhuudesta rappaantumut, mutta katkelmusmiehen arvioin mukaan saapi hän silloin isännältä korvausta suuremmista kustannuksistaan. Muuten pideltään torppari ja hänen väkensä kulta erittäin varovasti. Ja kielletään torpparia ja hänen väkensä Loukokuun 15 päivän ja Eyskuun 15 päivän välisellä ajalla 20 markan sikon uhalla ja vahingonkorvaamisen velvollisuuden, talousihännän eli työnjohtajan luvatta yhtymästä tulta ulkona kedolla, metsässä eli niittymaalla. Torppari ei myöskään saa riititöissä, heinäladoissa eli muissa ulkohuoneissa polttaa tupakkaa, ei kotona eikä katonosissa. Jos torppari ja hänen väkensä rikkoos tätä vastaan, olkoon joka erältä viikkipää *kuulle* markan sakkomaksuun, joka menee torpparien apukasjaan; sitä paitsi on torppari velvoitettu *kuulle* sijaan laillisen sikon ja korvaamaan tapahtuneen vahingon. Torpparin velvollisuus on myös ottaa osan kuumuormen työstä ja sotawäen majoitukseen, milloin sellaista talon tehtävöksi määrätään. Jos kulowalkea jattui talon eli lähimpien naapurien metsään, on torppasta siellä oltava yhden miehen koko palon ajan jaamatta sitä mitään päivätyötä hyväkseen.

7.o). Wiljelys- ja rakennusvelvollisuuksia. Peltojen ja niittjen wiljelyksessä on ehdottomasti noudatettava kolmeen agronomiin kautta wast edes ehkä toimitettavaa wiljelysuunnitelmaa. Niittwiljelykset ovat pidettävät hyvässä kunnossia ja isännän määräysten mukaan pitää torpparin vuosittain ottaman vanhempia kentiä plös parempaan wiljelykseen. Samaten pitääkin torppari kaikki rakennukset torppasjaan täydessä kunnossia ja jos tarve waatii rakentakoon uusia rappauntuneiden sijaan. Rakennuksiin nähden tulee wuokramiehen talon metsässä ojutuksen mukaan soatawilla puu- ymää muilla rakennusaineilla alempana määrätillä ajoilla tehdä seuraawat korjaukset, joihin nähden wuotuinen wuokramies on siten määrätty, että wuokramies tulisi mainittuista korjauksista korwatukki: *Saittaa nauetta*

Jokaiseen lämmitettävään huoneeseen wiipymättä laittamaan sijaitumat, sekä wuoraamaan jokaisen täydesii asunuskunnossia olevan asuinrakennuksen ja pitämään muuten seinät, permannot, wälikatot, aknuat ja ovet täysin tiiviinä ja kunnossia sekä maureit ehjinä. Sotakkin torpan rakennuksiin wiipymättä hauffimaan nurkkalaudat. Ahjoiden kunnossapittoa warten pitää isäntä eli se, jonka hän sijaansa aietta, kahden wieraan miehen kassa, joista torpparit walitsewat toisen, torpeissa katkelmuksia joka kolmas wuosi eli useimmiten, jos tarve niin waatii. Näissä katkelmuksissa merkitään toimituskirjaan huoneiden ja tilusten tila, onko ennen annettuja käsityä täydetty ja mitä puutteita löytyy huoneissa, wiljelyksissä, aidoissa ja ojsissa, sekä miten ne ovat korjattawat. Muutakin isännän ja torpparin välisiä sopimuksia merkitään toimituskirjaan. Torpparin tullesia tilalle

ja hänen siitä lähtiesään toimituksia katelmuksessa sekä muulloinkin vahvistavat vierantmiehet toimitusfirjan allekirjoituksellaan. Tällaisia katelmuksia toimitusfirjoan merkittyä ja vierasten miesten vahvistamia puutteelluuksia pitää torpparin jamaassa katelmuksessa määrätyn ajan kuluessa parantaa. Vierasten miesten vahvistamia muistutuksia vastaan ei saa valittaa.

8:o). Rakennuksiin, aidoiksi ja muiksi kotitarpeiksi tarvittavia mänty- ja kuusi-puita ei saa ottaa muita kuin itsensä eli hänen määräämänsä henkilön merkittemiä, jos sitä määrystä vastaan rikkoo, maksamaan torppari jokaisesta mänty- ja kuusi-puusta 1/2 markkaa rungolta yhteiseen torpparien apusajaan ja itsensä rungolta hinnaan. Mitä torppassa rakennetaan rehu- tai niittylatoja, kalustohuoneita tai muita sellaisia, ovat ne rakennettavat laudoista tai pinoista ja katot päreistä tai oljista, eikä puolittaisista, ja maksaan talo jaha-laitoksiin pinnat, vaan on ne torpparin paikalle itse vedettävät. Jos näitä tavaroita ei ole saatavissa, on torppari velvollinen ilman korvausta kotoaan jahaamaan tarpeensa. Raikki naulat on torpparin itse hankittavat. Polttopuun kättäköön torppari maassa olevia kuivia puita sekä oksia ja kantoja niin paljon kuin niitä met-jässä löytyy. Hakojen talia ei saa yhtään mänty- ja kuusi-puuta, ei edes taimia kaataa, vaan on käytettävä katajia, pajuja y. m. lehdeksiä ja mitä kaadetuista tarvepuista sekä perkaufesta hakoja kotoontuu. Hakojen ase-mesta kättäköön torppari sammalpehkuu.

Torpparin on hankittava vuodesja juvella talven varaksi lehdeksiä vähintään 20 kuormaa omilta tiluk-siltaan ja yhteiseltä laiturilta; jos ei ole sitä määrää, on makstava torpparien yhteiseen apusajaan 30 penniä kuormalta. Polttopuun kättäköön on torpparin kiireimmiten hankittava itselleen pelikone sekä muuri-pata ja hellilaitos.

9:o). Torppari saapi omaksi tarpeeseen hakata halkoja ja viihipuita 20 kuutio metriä maassa ol-leista puista ja 40 kuutiometriä pystystä koiruja ja leypii kartanon määräämästä paikasta ja tarffojen sääntöjen mukaan; jos nämät eivät riitä, niin maksaan torppari itsensä 30 penniä kuutiometriltä, mutta jos hän vähemmällä tulee toimeen, saa hän itsensä samat maksum kuutiometriltä

10:o). Soiden ja kasvien polttaminen ilman lupaa on torpparilta kielletty; kuten myös metsästä ja kalastus. Minkäänlaatuista metsäntuottoa ei torpparilla ole lupa wiedä omista piireistä pois, ei vaihtaa eikä myydä. Sama on laita heinien ja kaimunimisten karjanrehujen kanssa. Kuitenkin saakoon torppari itsensä juostumukilla ja tiedolla myydä toiselle kartanon torpparille liikvoja rehuvarojaan.

11:o). Karjaansa saa torppari pitää yhteisellä sit varten eroitetulla laiturilla, mutta jos se talon eli toisten torpparien viijelysmaille tunkee pahoja tekemään, olkoon torppari velvollinen korvaamaan vahingon lain mukaan. Elukoita pitää torpparilla oleman yli vuoden, ellei itsensä anna luvun olla alemman: 1 bevoisia, lehmii, jota tunnuprinallaa kahden viijelytä maata 1, lampaita korkeintaan 5, wuohia ei saa pitää paitsi itsensä tai lieta-nuorassa.

12:o). Mukaan kuuluvattomia henkilöitä ei torppari saa luonaan suojia eikä kirjoiinsa pitää.

13:o). Kartanon alle kuuluvasta väestöstä ei torppari saa palkata itselleen, ei taloon apupöytäjänsä eikä omiin töihin kettään ilman itsensä lupaa.

14:o). Torpparien yhteisestä apusajasta annetaan apua hallojen ja muiden wahinkojen helpoittamiseksi sekä yhteistoiminnan edistämiseksi, mutta aluksi annetaan apua ainoastaan suurempien wahinkojen sattuesja tar-wiijeville, vaan rahaston wourtuttua niin suureksi, että wuotuiset korot nousewat yli sadan markan, niin käytet-täköön osa koroista jota wuosi yhteisten koneiden, apulannoitusten ynnä muiden sellaisien ostoon. Myös käy-tettäköön rahaston waroja ja kortoja wanhojen, ijäkkäiden ja kiuwulloisten torpparien sekä heidän palvelijoiensa eläkewuppi. Tätä rahastoa hoitaa kartanonomistaja sekä kaikki torpparien keskuudestaan walittamaa apujäsentä, jotka yhdessä ovat täydessä tiintetowelwollisuudessa ylläolewista waroista.

15.o). Allamainituista tyistä voi kartanonomistaja heti ilman laillista muuttopäivää eroittaa torppasta sen vuokraajan, joka on paitsi laillista edesvastausta, velvollinen palauttamaan kaikki tämän kautta syntyneet vahingot, joihin oheisia torppari menettää kaiken oikentensa apufasjaan, vuoden kassoihin ja mahdollisesti löytyvään eläinten ruokaan. 1.o) Kun torppari vapaatahtoisesti on rikkonut tämän vuokratähtikirjan tähtöjä ja ehtoja vastaan. 2.o) Kun torppari harjoittaa juoppoutta, haureutta tai muuta yleistä siveetä ja järjestykseen vastaan sotivaa elämää, salafapatoitsemista, nurkkatanssien pitämistä eli muuta sellaista. 3.o) Jos torppari tuomitaan yleisen lain rikkomisesta tai joutuu tiimi petoksesta, merjauorkaudesta tai kätke pabamaineisia ihmisiä. 4.o) Jos torppari käyttäytyy sopimattomasti isäntäänsä tai hänen ajettamia käskijätään kohtaan tahi laattaa väkewillä juomilla isännän ajettamat etumiehet ja töiden johtajat toimiinsa keloittomiksi ja tyhenemättömiksi.

16.o). Jos vuokraaja kuolee ennen vuokra-ajan loppua, ilmoittakoot perilliset heti isännälle, tahtovatko he torppaa edelleen pitää ja kuka heistä eli heidän puolestaan vastaa vuokratähtikirjan täyttämistä. Jos isäntä asian huiwaksi, nauttiivat perilliset vuokrauksesta ajan loppuun, mutta jos eivät woi tahi tahdo sitä käyttää, jättäköt torpan laillista muuttoaitoa nautittuun.

17.o). Kun vuokraaja lähtee tilalta vuokra-ajan lopussa tai omasta tahi kartanon puolesta irtisanotuna, jolloin irtisanomisen pitää tapahtua Tuomaanpäivänä tai sitä ennen, sekä huu muutto Maaliskuun 14 p. ensimmäisenä, jättäkötön jaman werran suuwiuolle ja kirjainoksi, waliniistettua maata, kuin wiimeisinä muuttamisen edellisinä vuosina on tilalla ollut. Piimitään olkoot kaikki tarpeelliset ja tavalliset talwijat tehdyt. Pihalanta pois ajettu ja sijalle mutta rutaa 50 kuormaa ajettu sekä viihipuita 8 kuutiometriä ja hakkoja 4 kuutiometriä hakattuna.

18.o). Muutoin on noudatettava laki maanvuokrasta maalla kesäkuun 19 päivästä 1902.

Tätä vuokratähtikirjaa on yhtäpitävä kappale laadittu molemmille asianosaiselle; mikä kaikki täten wakuutetaan.

Luvjioitten Pentola ^{Luvjioitten} kuun 16 päivänä 1903.

H. M. Pääälä

Tähän vuokrasopimukseen tyhdyt ja sitoudun sitä tarkoin noudattamaan. Paikka ja aika kuin yllä.

Wahit Lajvale
(Vuokraaja) IX

Todistawat:

Kustaa Löytänä

H. J. Pentola